

Warszawa, 26.09.2022

Recenzja Rozprawy Doktorskiej mgr Bogusławy Kaczor-Pyter pt: „Aktywność i formy aktywizacji seniorów w Domach Pomocy Społecznej”

Promotor prof. dr hab. n. med. Paweł Januszewicz

Promotor pomocniczy dr n. o zdr. Anna Bartosiewicz

Recenzja przygotowana przez dr hab. n. med. Barbarę Remberk

Ogólna ocena

Praca mgr Bogusławy Kaczor-Pyter pt: „Aktywność i formy aktywizacji seniorów w Domach Pomocy Społecznej” przygotowana pod opieką promotorską prof. dr hab. n. med. Pawła Januszewicza oraz promotora pomocniczego dr n. o zdr. Anny Bartosiewicz podejmuje temat, który już teraz jest ważny i którego znaczenie będzie wzrastać w miarę upływu czasu i przemian demograficznych. Rozprawa spełnia warunki określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami). Poniżej pozwolę sobie przedstawić szczegółowe uwagi do poszczególnych części pracy.

Uwagi szczegółowe

Forma pracy

Rozprawa została przygotowana z dużą starannością pod względem zawartości merytorycznej, formy językowej jak i opracowania graficznego. Uwagę zwraca duża liczba tabel (122) oraz bardzo

duża liczba cytowanych pozycji (435). Pojedyncze literówki nie zmieniają ogólnie bardzo dobrego wrażenia.

Wprowadzenie

Część teoretyczna wnikliwie omawia zagadnienia związane ze starzeniem się i starością. Autorka wykazuje się znajomością teoretyczną tematu, wiedzą na temat aktualnych uwarunkowań administracyjno-prawnych oraz świadomością zagadnień bieżących związanych z sytuacją seniorów w naszym kraju.

Do zauważonych przeze mnie drobnych usterek należą w tej części pracy następujące:

1. Definicję starości można było przedstawić na samym początku, bo w trakcie czytania pierwszej strony czytelnik czuje się nieco zagubiony.
2. Nie zawsze z prezentowanych informacji wynika, jakiego typu dane są przedstawiane (np. fragment o potrzebach religijnych seniorów str. 17, [31]) – z tekstu pracy nie wynika czy dotyczy to polskich seniorów, osób starszych na świecie - może jakiejś konkretnej grupy? - oraz jakiego typu potrzeby seniorzy relacjonowali badaczom
3. Podobnie, na str. 43, Autorka stwierdza, że osoby starsze „chętnie uczestniczą w różnych formach zajęć rekreacyjnych”. Jaka grupa badana, w jakim procencie, co to znaczy chętnie? Co więcej, w następnej sekcji Autorka stwierdza, że „aktywizowanie mieszkańców DPS bywa trudne”, co wydaje się sprzeczne ze zdaniem wcześniejszym.
4. Autorka w całej pracy cytuje bardzo wiele publikacji – jest to 435 pozycji. Jest to liczba imponująca i świadczy o zaangażowaniu Autorki w przygotowanie pracy. Tym niemniej w przygotowaniu zebranego materiału do dalszych publikacji rekomendowałabym
 - i. krytyczną analizę cytowanych pozycji pod kątem ich wartości naukowej
 - ii. uzupełnienie bibliografii o prace obcojęzyczne

iii. uzupełnienie bibliografii o prace najnowsze

5. Na stronie 55 Autorka wspomina, że „stosunkowo nowych określeniem jest wprowadzone przez Antonovsky’ego poczucie koherencji” Stwierdzenie to nie jest do końca ściśle, ponieważ pojęcie koherencji zostało zaproponowane pod koniec lat 70.

Materiał badań

Plan badań został przygotowany i przedstawiony starannie. Na uznanie zasługuje dwuetapowa procedura badawcza, z uwzględnieniem fazy pilotażowej. Tym niemniej mam kilka uwag.

1. Na str 59 Autorka informuje, że próba była reprezentatywna, brakuje jednak informacji, pod jakim względem reprezentatywna? W jaki sposób oszacowano wielkość próby? Nie ma także informacji, jak wyglądała procedura losowego doboru.
2. Nie w pełni jest też dla mnie jasna procedura badawcza: ponieważ kryteria włączenia/wyłączenia z badania odnoszą się do wyników ADL i MMSE, czy oznacza to, że niektórzy z wylosowanych uczestników po podpisaniu zgody zostali w fazie screeningu z badania wyłączeniu? Wartościowe byłoby uściślenie tych informacji. Rozkład uzyskanych przez badanych rezultatów testu MMSE jest prezentowany w sekcji *Wyniki*, choć niski wynik MMSE stanowił kryterium wykluczenia z badania. Podobnie, omawiane są wyniki skali ADL, choć rezultat tego testu także stanowił podstawę włączenia lub wykluczenia z badania

Wyniki

Sekcja wyniki została przedstawiona szczegółowo i starannie. Nie mam uwag poza przedstawioną powyżej.

Dyskusja

W dyskusji Autorka odnosi uzyskane wyniki do literatury przedmiotu. Ponieważ jednak badanie było przekrojowe, rezultaty nie upoważniają do wyciągania wniosków na temat zależności przyczynowo-skutkowych. Tymczasem niektóre fragmenty dyskusji taką zależność sugerują (np. str. 137 „satisfakcja z życia (...) wpływa na zwiększenie poziomu aktywności fizycznej”). Wydawałoby się wartościowe bardziej wyraźne podkreślenie przekrojowego charakteru badania. Ze względu na dużą liczbę omawianych zagadnień można było podzielić *Dyskusję* na podsekcje. Ponadto trudno zorientować się, które zagadnienia Autorka uważa za ważniejsze, a które za mniej ważne.

W dyskusji zabrakło także omówienia ograniczeń badania.

Jednym z ograniczeń, które przychodzi mi na myśl, jest fakt, że tylko niektóre z placówek wyraziły zgodę na udział w badaniu. Można się zastanawiać, czy nie jest to czynnik wpływający na uzyskane wyniki i czy placówki zaangażowane w badanie różniły się pod względem pewnych parametrów (na przykład warunków, jakie zapewniają pensjonariuszom) od tych, które na taki udział nie wyraziły zgody?

Podsumowanie

Niezależnie od powyższych uwag pracę uważam za bardzo ciekawą. Uwagę zwraca obszerna analiza sytuacji seniorów na podstawie literatury przedmiotu oraz aktualnych danych dotyczących naszego kraju. Projekt badania został starannie przemyślany, a zebrany materiał jest obszerny. Rozprawa spełnia warunki określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami).

Barbara Jędrzejko